

1. Obiekt

BUDYNEK MIESZKALNY / Willa / - ul. Konstytucji 3-maja (nr 15.)

ob. Archiwum Narodowe w Krakowie oddział w Bochni 3

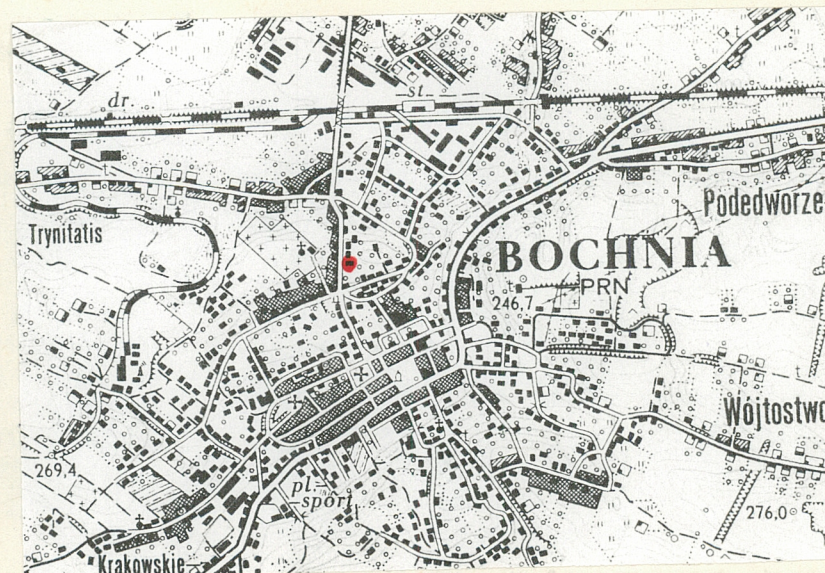
2. Czas powstania

1895 r.

3. Miejscowość

BOCHNIA

11. Zdjęcia rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

4. Adres ul. Konstytucji 3-maja 15.
/ d. Manifestu 22-lipca nr 19/

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

tarnowskie

województwo

Bochnia

gmina

pow. BOCHNIA

6. Poprzednie nazwy miejscowości

7. Przynależność administracyjna
przed 1 VI 1975

województwo krakowskie

powiat Bochnia

8. Właściciel i jego adres współwłasność:

9. Użytkownik i jego adres

dwa mieszkania lokatorskie

10. Rejestr zabytków

Nr

A-123

data

6. IV. 1977

; A-1317/1M z 6.09.1977

Budynek mieszkalny / willa / przy ul. Konsytytucji 3- maja nr 15 / d. ul. 22-lipca nr 19 / wzniesiona została w 1895 roku z fundacji Mieczysława i Flory Dembowskich. Dr Mieczysław Dembowski h. Grot był ówczesnym lekarzem powiatowym.

Budynek zbudowany został według projektu architektonicznego Teodora Talowskiego z Krakowa. Należy on do jednego z dwu projektów willi opracowanych przez tego architekta dla prywatnych inwestorów. Druga tego typu realizacja powstała dla Juliana Wangego ze Lwowa. Budowla bocheńska Talowskiego charakteryzuje się niezwykle fantazyjną "rozwichrzoną" malowniczością kompozycji i detalu architektonicznego i uznawana jest za jedną z najciekawszych realizacji autora. Jej powstanie związane jest ściśle z fazą twórczości Talowskiego przypadającą na realizację kamienic krakowskich w latach 1887-1891 / "Pod Pajakiem", Retoryka, ul. Długa, ul. Smoleńsk /. Przy wznoszeniu willi bocheńskiej wykorzystano m. in. część detalu kamieniarskiego przeznaczonego dla kamienicy na Smoleńsku. Willa Dembowskiego stanowi jedną z najciekawszych realizacji zaliczanych do nurtu historyzmu pocz. XX wieku i zajmuje szczególne miejsce w twórczości architekta znanego m. in. z realizacji kościołów / Nowy Sącz, Przyszowa, Lubzina, Wadowice Górne, Chorzów / i dworów / Dobrzechów, Michałowice, Lubzina, Grodkowice i Obory na Wołyniu /.

Willi bocheńska charakteryzuje się użyciem typowego dla architekta materiału - przepalanej cegły przemieszanej z kamieniem o szorstkiej fakturze. Użyty detal kamieniarski / piaskowiec / posiada charakter "manierystyczny", eklektyczny.
c.d. wkł. 1.

Sytuacja. Budynek usytuowany jest w północnej części miasta, przy ulicy Konsytytucji 3-maja nr 15. Położony jest po stronie wschodniej ulicy, na wzniesieniu, w miejscu gdzie ulica biegnie pod górę łącząc się z drogą wylotową w kierunku Proszowic / ul. Proszowicka /. Budynek przez mieszkańców Bochni nazywany jest "Kocim Zamkiem". Budynek usytuowany jest na rozległej działce siedliskowej oznaczonej nr 5239 o pow. 16 a 56 m.

Budynek jest jednym z wybitniejszych dzieł okresu "tzw. historyzmu" w architekturze polskiej. Jest to budowla secesyjna, murowana z cegły i kamienia. Jednopiętrowa, podpiwniczona. Zbudowana na asymetrycznym, nieregularnym planie, z indywidualnym rozplanowaniem wnętrza. Przy elewacji zachodniej aneks głównego wejścia. Budynek nakryty dachami wielospadowymi. Detal architektoniczny elewacji secesyjny, historyzujący.

Materiał, technika, konstrukcja.

Fundament wykonany z postaci ław z kamienia łamanego na zaprawie cementowej. Cokół ścian w szerszej okładzinie kamiennej, z wążkami cyklopowymi i starannym spoinowaniem. Wątek kamienny powtórzony w murze ujmującym szczyt terenu od zachodu i mury ogrodzenia. Piwnice usytuowane pod częścią północno-zachodnią budynku, dostępne zejściem pod główną klatką schodową. Komory piwniczne o ścianach murowanych z cegły, tynkowanych. Nakrywają je sklepienia ceglane, odcinkowe.

Mury budynku wzniesione z cegły czerwonej pełnej, na zaprawie cementowo-wapiennej. W elewacjach zewnętrznych rozdzielone kamiennymi pasami, i obrobionymi w piaskowcu narożami kostkowymi. W elewacjach wprowadzone wążki kamienne o szorstkiej fakturze, rozmieszczone nieregularnie. Kondygnacja parteru wydzielona szerszym kamiennym pasem / gzymsem / z profilem pod okapem. Kondygnacja piętra o podobnym opracowaniu, nawiązującym do autorskiego projektu Talowskiego. Wewnątrz budynku ściany pokryte tynkami wapiennymi. W pomieszczeniach parteru pokryte do wysokości ok. 1,7 m olejnymi lamperiami.

Stropy nad pomieszczeniami parteru drewniane, otynkowane, nad częścią z dekoracją stiukową w formie faset. Nad pomieszczeniem d. jadalni fragment nadwieszono stropu belkowego o ozdobnych profilach elementów drewnianych. Nad pomieszczeniami piętra stropy płaskie, drewniane/sufity/, otynkowane.

Podłogi w pomieszczeniach parteru z częściowo zachowanymi parkietami, w większości z wylewkami betonowymi i śladami po montau urządzeń poligraficznych. Na piętrze podłogi parkietowe i deskowe.

Klatka schodowa prowadząca na piętro usytuowana w części środkowej budynku. Schody masywne, dwubiegowe. Stopnice schodów obłożone drewnem i ujęte drewnianą balustradą tralkową.

Otwory okienne budynku duże, półkoliście zamknięte górą. Łuki nadproży kamienne, profilowane, zaakcentowane profilami w cegle. W elewacji południowej otwory okienne duże, częściowo zablendowane i przemurowane. W elewacji wschodniej otwory okienne mniejsze, zamknięte łukami odcinkowymi. Okna podwójne, dwuskrzydłowe, czterokwaterowe. W elewacji północnej część okien wyposażona w witraże z kolorowego szkła. W szczycie ryzalitu głównego wejścia kilka otworów okiennych o indywidualnym opracowaniu i kamiennych obramieniach.

Otwory drzwiowe. W narożniku południowo-zachodnim budynku dwa portale kamienne o cechach neorenesansowych i bogatym detalu kamieniarskim gzymśom, supraport i obramień. Portale o łukach odcinkowych, dekorowane konchami, główkami putt, ornamentów roślinnych.
c.d. wkł. 1.

<p>14. Kubatura</p> <p>Ok. 3800 m³</p>	<p>15. Powierzchnia użytkowa zabudowy</p> <p>ok. 330 m²</p>	<p>16. Przeznaczenie pierwotne</p> <p>mieszkalne</p>	<p>17. Użytkowanie obecne</p> <p>drukarnia / do 1991 r. / mieszkania lokatorskie b. pracowników</p>
<p>18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja</p> <p>Rozbudowa w 1930 roku / nadbudowa piętra, częściowa modernizacja /. W latach późniejszych remonty doraźne .</p>		<p>19. stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <p>Budowla w stosunkowo dobrym stanie konstrukcyjnym. Zniszczone częściowo pokrycie dachu, obróbki blacharskie. Ubytki w kamieniarce elewacji budynku.</p>	
		<p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <p>Budynek wymaga pilnego remontu i zabezpieczenia. Postulowane przeznaczenie go potrzeby użyteczności publicznej zgodnie z wolą właścicieli i zainteresowanych przyszłych użytkowników / Archiwum Państwowe w Bochni <u>1</u>.</p>	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

1. Archiwum Państwowe w Bochni. Akta Budownictwa Zarządu Miejskiego w Bochni - sygn. BZM nr 1042.
2. Sąd Rejonowy w Bochni - Wydział Ksiąg Wieczystych -
[REDACTED]

22. Bibliografia

1. Bochnia. Dzieje miasta i regionu. Pr. zb. pod. red. F. Kiryka. Kraków 1980.
2. Beiersdorf Zb., Krasnowolski B., Bochnia. Studium historyczno-urbanistyczne. PKZ Kraków 1983-84.
3. Beiersdorf Zb., Architekt T. Talowski. Charakterystyka twórczości. /W:/ Sztuka 2 poł. XIX w., Warszawa 1973, s. 199-214.
4. Bałus W., Pałace, dwory i wille T. Talowskiego. "Teka Komisji Urbanistyki i Architektury", 21/1987, s. 223-229.
5. tenże ... Historyzm, analogiczność i malowniczość. Rozważania o centralnych kategoriach twórczości Teodora Talowskiego /1857 - 1910 /. "Folia Historiae Artium", 24/1988.

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

1. Willa dr M. Dembowskiego w Bochni. "Architekt", 1909/9, s. 147-148 / z rys. T. Talowskiego /.
2. Willa dr M. Dembowskiego w Bochni. "Czasopismo Techniczne", Lwów 1900/7, 2/9, s. 82.
3. Akta budowlane op. cit. ... plany rozb. willi z 1930 roku / arch. Henryk Jakubowicz /.

24. Uwagi różne

25. Opracował

tekst mgr Marek H. Grabski listopad 1996 r.

imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki j.w. + reprodukcje

imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotogr. j.w. listopad 1996 r.

imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowywania negatywów PSOZ Tarnów

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

1. Miejscowość B O C H N I A	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) Budynek mieszkalny / willa / - ul.	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) Konstytucji 3-maja nr 15. C.d. opisu + ilustracje
---------------------------------	--	---

c.d. pkt 12.

Przed 1874 nieruchomość na której wzniesiona został willa, należała do Michała Zacharskiego, zaś w 1882 do Anny z Zacharskich Aniołowej i Wojciecha Anioła.

W roku 1894 grunt pod budowę willi nabyła Flora Dembowska. Budowa rozpoczęta wiosną 1895 roku ukończona została późną jesienią. W posiadaniu Dembowskich budynek pozostawał zaledwie do 1898 roku. W tym roku dokonali oni zamiany nieruchomości z Izaakiem Streichem. W tym samym roku Streich odsprzedał willę Piotrowi Olbrychtowi. W roku 1911 od Olbrychta nieruchomość nabyła Zenobia z hr Łosiów Bogdanowiczowa. Kolejnymi nabywcami byli w 1919 roku Franciszek i Alicja Sendkowie. W roku 1929 nabyli ją od nich Samuel i Róża Silberingowie. Silberingowie wydzierżawili budynek Zakładom Graficznym "Secesja", które użytkowały go także po upaństwowieniu, do 1991 roku. W roku 1930 budynek został rozbudowany / nadbudowa piętra / wg projektu architektonicznego arch. Henryka Jakubowicza, przy udziale budowniczego S. Wexnera. Nadbudowa stylistycznie nawiązała do koncepcji architektonicznej Talowskiego.

Obecnie budynek jest własnością spadkobierców

- synów

Po opuszczeniu budynku przez Zakłady Graficzne, budynek mieści dwa mieszkania lokatorskie byłych pracowników Zakładów, zaś parter pozostaje niezagospodarowany. O wydzierżawienie go czyni staranie Archiwum Państwowe w Krakowie / Oddział w Bochni /.

c.d. pkt 13.

Otwory głównych wejść do budynku smukłe, zamknięte górami półkoliście. Stolarka drzwiowa płycinowa, dwuskrzydłowa. Wewnątrz budynku otwory drzwiowe duże, prostokątne, ze stolarką płycinową dwuskrzydłową. W przejściu z werandy do d. jadalni otwór drzwiowy półkoliście zamknięty.

Wyposażenie wnętrza. We wnętrzu zachowana część ogrzewaczy kaflowych, przebudowanych w latach międzywojennych i po wojennych.

Elewacje. Frontowa / zachodnia / - nieregularna, z aneksem głównego wejścia zwieńczonym masywnym szczytem o nieregularnych linach. Szczyt flankowany fantazyjnymi spływami, rozetami kamiennymi koronami i sterczynami / m.in. z kulą uszkodzoną i usuniętą w 1990 r./. W przyziemiu aneksu portyk otwarty arkadami wspartymi na kamiennej niskiej kolumnie i filarze o bogatej roślinnej dekoracji kapitelei. Dekoracji dopełniają faktury ścian, profilowane ceglane łuki i metalowe ściągacze. Małe okienka szczytu i partii piwnicy posiadają cechy neoromańskie. Przy aneksie wejścia po stronie południowej mały ganek z arkadami półkolistymi na niskiej neoromańskiej kolumnie. Pozostałe elewacje opracowane skromniej, zróżnicowanym detałem architektonicznym i fakturą murów z typowymi dla Talowskiego "rustykami".

Dachy budynku wielospadowe, zróżnicowane dla poszczególnych brył, kryte dachówką ceramiczną

Instalacje. Budynek posiada instalację elektryczną, wodno-kanalizacyjną.

Wkładkę założył: mgr Marek H. Grabski X 1996 r.

(Imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: PSOZ Tarnów

elewacja południowa

elewacja północna

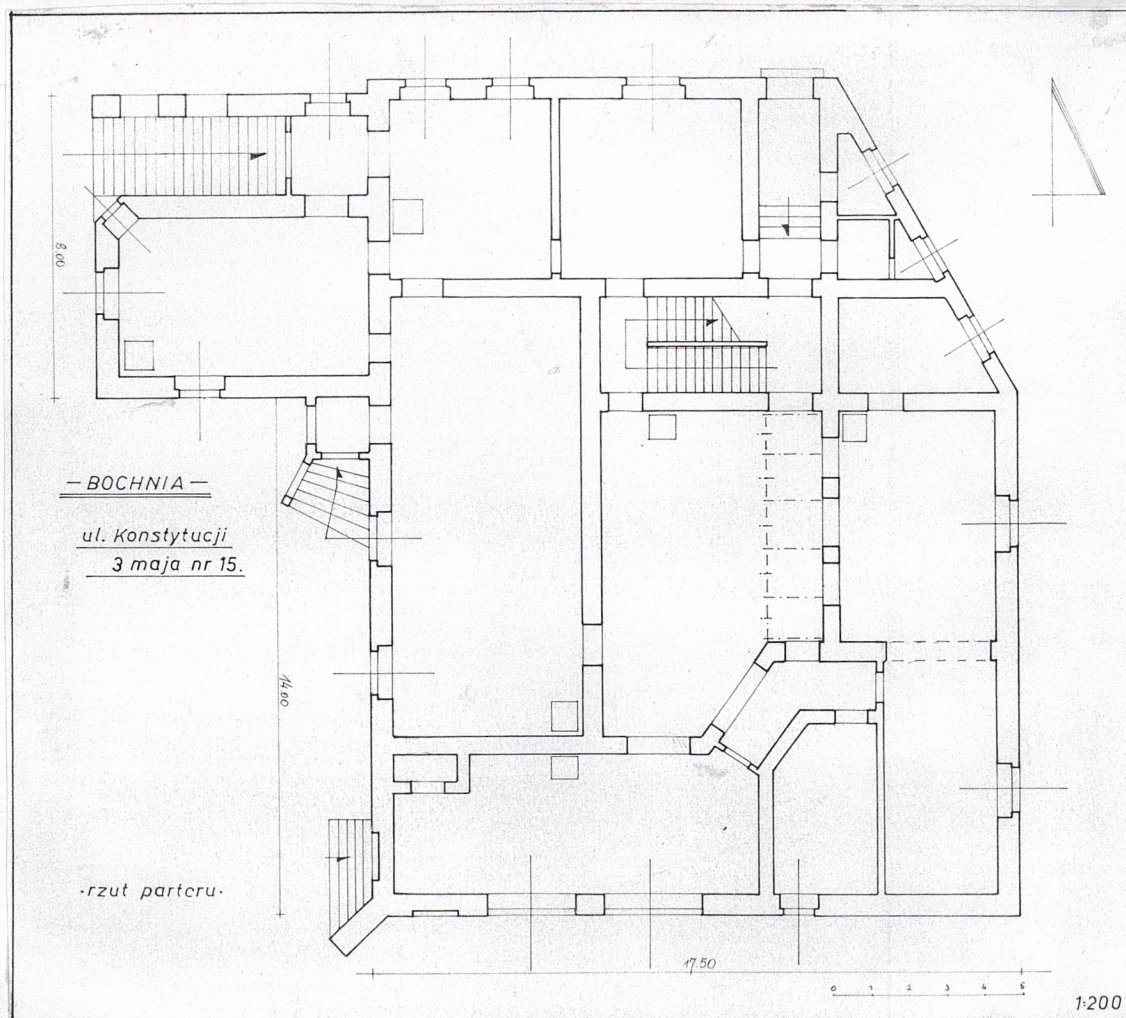

otwory okienne elewacji południowej

elewacja wschodnia

1. Miejscowość BOCHNIA	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) Budynek mieszkalny / willa / - ul. Konstytucji 3-maja 15.	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) Fot. dodat. + plany.
----------------------------------	---	--

widok od północy

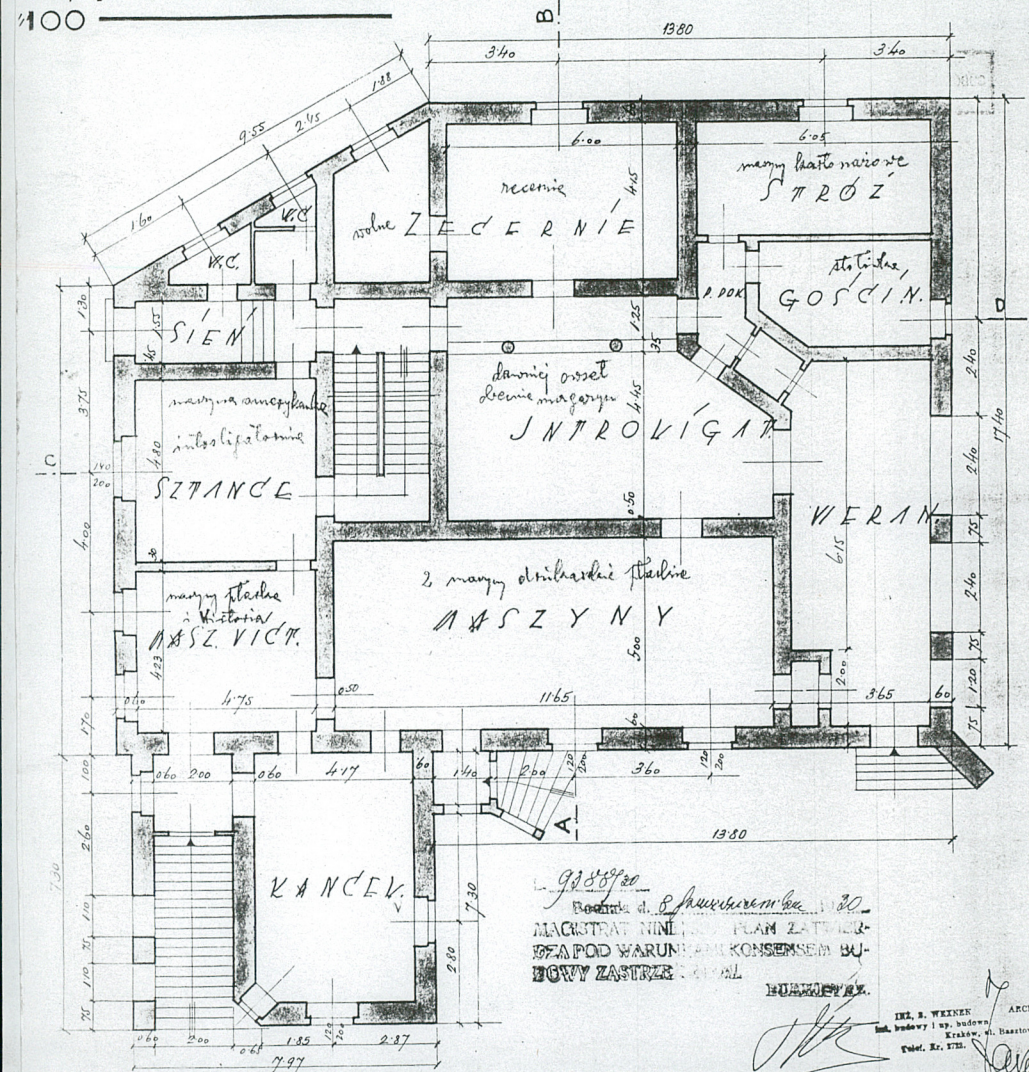
widok od wschodu

Wkładkę złożył: mgr Marek H. Grabski . X 1996 r.
(Imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: PSOZ Tarnów

persp. 1:200

ZDJĘCIE PARTERU

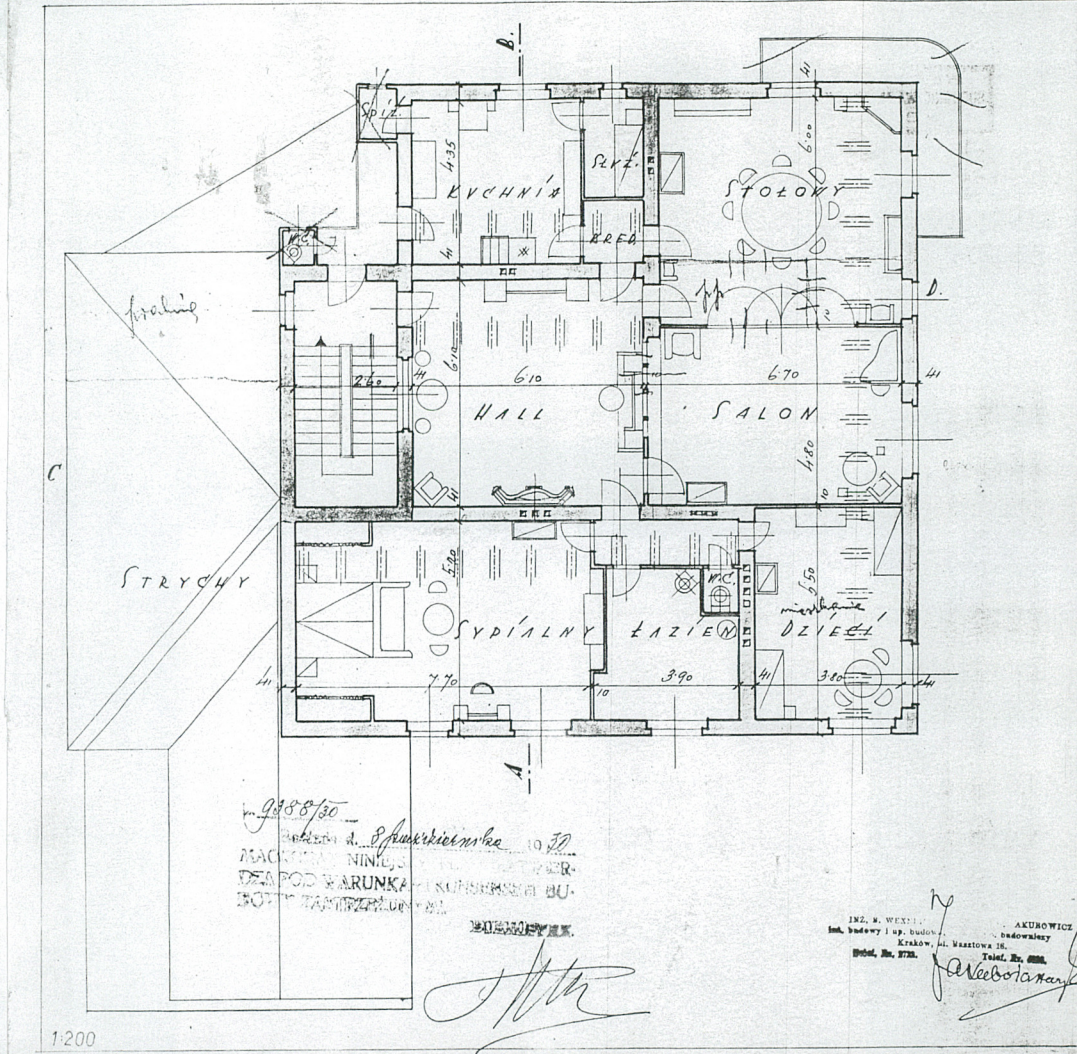
9388/30
 Projekt J. B. Pawlikowski
 MIASTO NINIO
 PLAN ZATWIERDZONY POD WARUNKIEM KONSENSU BUDOWY ZATWIERDZONY

WYKONANIE

ING. S. WEINER
 inż. budowy i up. budowlany
 Kraków, ul. Basztowa 16.
 Telef. Nr. 171

ARCH. H. JAKUBOWSKI
 inż. budowlany
 Kraków, ul. Basztowa 16.
 Telef. Nr. 428

PIĘTRO

9388/30
 Projekt J. B. Pawlikowski
 MIASTO NINIO
 PLAN ZATWIERDZONY POD WARUNKIEM KONSENSU BUDOWY ZATWIERDZONY

WYKONANIE

ING. S. WEINER
 inż. budowy i up. budowlany
 Kraków, ul. Basztowa 16.
 Telef. Nr. 171

ARCH. H. JAKUBOWSKI
 inż. budowlany
 Kraków, ul. Basztowa 16.
 Telef. Nr. 428

rozbudowa w 1930 r.

1. Miejscowość
BOCHNIA

2. Obiekt (nazwa jak w karcie) Budynek
mieszkalny / willa / - ul. Konsytytucji 3-maja 15.

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
fot. dodat. + plany

detal architektoniczny elewacji

Wkładkę założył: mgr Marek H. Grabski X 1996 r.

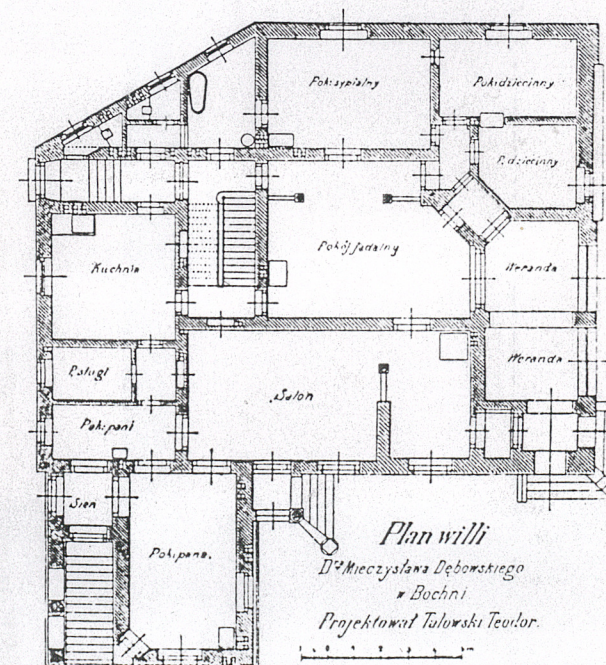
(Imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: PSOZ Tarnów

Willa Dr. Mieczysława Dębowskiego w Bochni.

Projektował *Talowski Teodor*, architekt w Krakowie 1895.
(z tablicą XX i rysunkiem w teksie).

Przy projektowaniu tej willi, której rzut poziomy zamieszczamy obok, zaszedł dość rzadki przypadek, że klient zgodził się na oryginalny sposób projektowania i pozostawił projektantowi całą swobodę pod względem rozwiązania form architektonicznych.

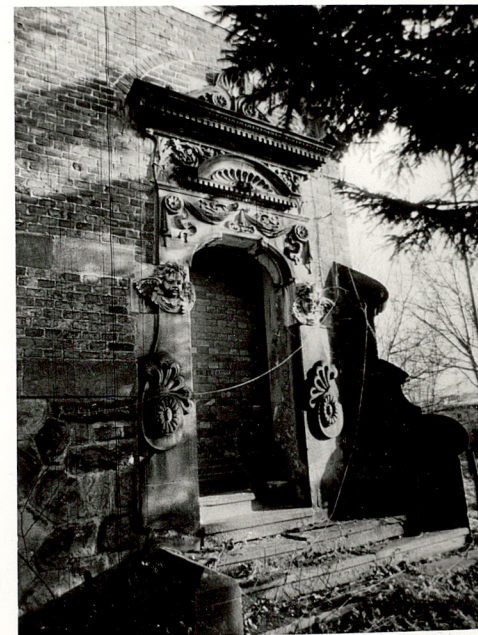
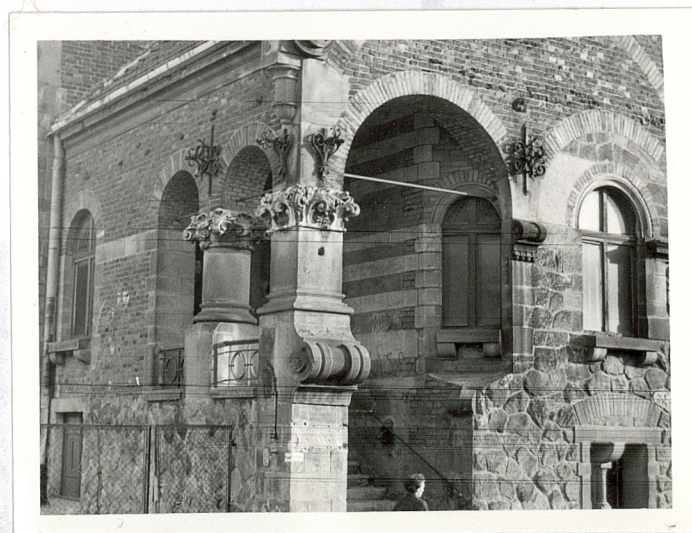

Wiadomo, że p. Talowski rzadko kiedy nagina się do form utartych, lecz dąży do tego, by tworzyć rzeczy malownicze i w każdym razie oryginalne.

Ze zdjęć fotograficznych, przedstawionych na tablicy XX można powziąć pojęcie dostatecznie dokładne o ozdobach kamiennych, w które ten projekt obfituje.

detal architektoniczny elewacji

detal architektoniczny elewacji

1. Miejscowość B O C H N I A	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) Budynek mieszkalny /willa / - ul. Konstytucji 3 maja 15.	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) fot. dodatkowe.
---------------------------------	--	---

portal w elewacji południowej

uszkodzona sterczyna dachu

klatka schodowa na piętro

mgr M.H. Grabski XI 1996 r.

Wkładkę złożył:
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów:
PSOZ Tarnów

d. salon

d. jadalnia

d. sypialnia

1. Miejscowość

B O C H N I A

2. Obiekt (nazwa jak w karcie) Budynek
mieszkalny / willa / - ul.

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

Konsytytucji 3 maja nr 15.

Fot. dodatkowe

d. pokój pana

d. pokój pani

wejście z werandy do jadalni

Wkładkę założył: mgr Marek H. Grabski X 1996 r.

(Imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: PSOZ Tarnów

Urząd Wojewódzki Krakowski

L.XII-215.

Kraków, dnia 17 września 1930 r.

Nadbudowa willi projek-
tu Jana Talowskiego w Bochni.

Do

M a g i s t r a t u miasta
B o c h n i

W odpowiedzi na pismo Magistratu L.7987/30 z dnia 7 sierpnia 1930 r. w sprawie nadbudowy willi projektu arch. Talowskiego Urząd Wojewódzki Oddział Sztuki zawiadamia, że ze stanowiska artystycznego nie widzi przeszkody w nadbudowie rzeczowej willi. Jan Talowski był wprawdzie architektem, bardzo wybitnym, będąc jednakże wyrazicielem swej epoki, która nie była twórczą, gdyż powtarzała style historyczne, Talowski nie we wszystkich swych dziełach ustrzegł się błędów swej epoki. Rzeczona willa powtarzając formy z okresu stylu barokowego i romańskiego winna być już dziś inaczej osądzana niż przed kilkunastu jeszcze laty. Ma ona co prawda pewne wartości malownicze, lecz tych nie burzy projekt nadbudowy.

./.